

Österjörns kyrka (Jörns gamla kyrka), Västerbottens län.

Viktiga händelser för kyrkan, relaterade till källor.

1832–1838	<p>*Jörn bildade eget kapellag 1832 *Begravningsplatsen invigd 1835. *Kapell eller bönhus uppfört 1838, som sannolikt var en enkel timrad byggnad utan panel (sedan omändrad till sockenstuga, vilken finns bevarad).</p>	ATA. Kyrko- byggnader 1760–1860. Del 3. Övre Norrländ, s. 152.
1848	<p>*Jörns kapellförsamling bildades.</p>	ATA.
1855–1857	<p>Kyrkan uppfördes som korskyrka i trä.(resvirke), efter ritningar av Överintendentsämbetets arkitekt Emil Edvard von Rothstein (1855). Ritningen frångicks dock i några avseenden. Ritningen visar olika långa korsarmar och sakristian ritades inkorporerad i byggnadskroppen bakom koret i öster. Istället fick kyrkan lika långa korsarmar och en sakristia tillbyggdes mellan östra och norra korsarmen. Altaret placerades i detta sammanhang i korsvinkeln mellan östra och södra korsarmarna. Istället för rektangulära fönster, enligt ritningen, blev de rundbågade.</p> <p>Öppen bänkinredning med enkla raka bänkgavlar. Altarprydnad i form av ett kors med mantel, snidad av församlingens förste präst Johan Westerberg. Predikstolen beställdes från Stockholm. Orgelfasaden byggd av hemmansägare Olof Andersson i Bjurträsk, orgelverket tillverkat av någon av bröderna Alm i Norsjö. Takspånen tillverkade av ortsbefolkningen. Två kyrkklockor finns, båda gjutna i Sundsvall, den mindre från 1850 och den större från 1856.</p> <p>Möjligen var väggar och tak målat i gråblått, vilket via stickprov konstaterades 1950 (om kyrkorummet haft någon ursprunglig dekoration har inte undersökts).</p>	ATA.
1890	<p>*Värmekamin installerad.</p>	ATA.
1892	<p>*Församlingen bildar ett eget pastorat.</p>	ATA.
(1913)	<p>(*Kyrksal invigd i Jörns stationssamhälle).</p>	ATA.

1913–1914	<p>Ombyggnad och restaurering. Arkitekt Georg A. Nilsson, Stockholm från 1912 efter ett äldre förslag av ingenjör John Nordfelth.</p> <ul style="list-style-type: none"> *Ny takbeklädnad av papp. *Tillbyggd ny sakristia i öster. *Tillbyggnad mellan södra och östra korsarmen i samma storlek och utförande som den gamla sakristian mellan östra- och norra korsarmen. I den gamla sakristian revs mellanväggarna mot kyrkorummet och predikstolstrappan ändrades. I detta utrymme samt på den nya tillbyggnaden inreddes bänkar. Tillbyggnaden och sakristian fick smala kopplade fönster. *Nya yttertrappor *Alla socklar utvändigt cementerades. *Sideläktare uppförda på norra- och södra korsarmarna. Trapphus uppförda bakom desamma, avskiljd med vägg på bottenplanet. *Vägg uppsatt vid de tidigare helt öppna trapporna till orgelläktaren. *Altaret flyttat från korsvinkeln mellan södra och östra korsarmen till den östra väggen. Ny altaruppsättning med användande av det gamla korset. Nytt altarbord och delvis ny altarring stoppad med rödbrun plysch. *Predikstolen flyttad 60 grader. Trapp från koret. *Ny innerpanel i kyrkorummet (väggar och tak). På den befintliga stående spontade panelen gjordes en 1,5 cm salning, tätning av papp samt ny slätpanel. *Nya bekväma bänkar med lutning samt nya bänkgavlar som avslutades upptill med en ornerad cirkel samt nya bänkskärmar (målade i ljus ekfärg. Skärningar mörkare). *Golvet upptaget och omlagt. *Tak och golvfyllning pålagt (trossbottnar). *Dörrar och fönster försedda med foder. Gamla dörrar och taklisten restaurerad. *Nya innerbågar i de gamla fönsterna. *Dekorationsmåleri med bibelord på korväggen, målade bårder bestående av äggstavsmotiv och geometriska streckmönster i takvinklar och inramning i takfält. Förgyllning och försilvring. *Ny murstock bakom kaminen. Ny kamin i sakristian. *Tre nya ljuskronor skulle anskaffas liknande den befintliga metallkronan. Ljuslampetter skulle anskaffas samt kandelabrar till altaret och predikstolen. *Nytt antependium av rött kläde från Diakonianstalten. 	ATA. Kyrkobyggnader 1760–1860. Del 3. Övre Norrland, s. 152.
1920	<ul style="list-style-type: none"> *Elektrisk belysning. *Delvis ny armatur samt elektrifiering av ljuskronorna. 	ATA.
1924	<ul style="list-style-type: none"> *Utvidgning av kyrkogården åt öster, efter förslag av länsark. Edward Lundqvist från 1922. Förslaget anpassat efter den äldre kyrkogården. Inhägnad med granhäck i likhet med den äldre kyrkogården. 	ATA.

(1926)	(*Uppförande av klockstapel vid den kombinerade kyrksalen och folkskolan inne i Jörns stationssamhälle. Ritning från Byggnadsstyrelsen. Riven 1966, då den saknade antikvariskt värde. Kyrksalen från 1913 riven något tidigare).	ATA.
1935–1936	*Omläggning av taket med Hebytegel (enkupigt) med undantag av tornet som skulle täckas av kopparplåt (år 1968 ansågs torn-taket vara täckt av svartmålat plåttak, vilket tycks ha varit en missuppfattning). Godkänt av Byggnadsstyrelsen. Det bef. taket på kyrkan var täckt av papp, men hade ursprungligen spåntak. (*Kyrkogård planerades vid Jörns stationssamhälle, men utfördes ej).	ATA.
(1936)	(Förslag till kyrka i Jörns stationssamhälle av arkitekt Knut Nordenskjöld, Stockholm).	ATA.
1943	*Förslag till utvidgning av begravningsplatsen åt väster med 63 meter, från 1941 av trädgårdsmästare Adrian Fordner, godkänt av Byggnadsstyrelsen.	ATA.
(1947)	(*Riksantikvarieämbetet ville att församlingen skulle bevara samtliga av de tre kvarvarande kyrkstugorna från kyrkstaden).	ATA.
1950	*Restaurering av kalkkläde av blekbrun brokad med guldspets från 1700-talet (Licism).	ATA.
1955–1956	Restaurering. Arkitekterna Seth Fridén och Sölve Dahlgren, Arkitekt – och Byggnadsbyrån, Boden. Entreprenör för träarbetena var Bror Bergqvist, Jörn. *De i korsvinklarna mot koret omändrade, respektive uppförda byggnaderna (från 1914), avstängdes mot kyrkorummet med väggar. I den ena utbyggnaden (gamla sakristian) anordnades brudkammare med ingångsdörr i öster och i den andra förråd (Byggnadsstyrelsen föreslog att riva den sydöstra utbyggnaden samt den utbyggda sakristian i öster och åter bruka den nordöstra utbyggnaden som sakristia, d v s återskapa kyrkans ursprungliga exteriör, vilket inte kom att ske. I detta förslag ingick även att ta fram ursprunglig vägg- och takpanel i kyrkorummet). *Sideläktarna och de bakomvarande trapporna borttogs. Två nya vindfång skulle därefter anordnas. *Ändring av bänkgavlarna. Gavlarnas övre del avkapade och avslutades med en horisontell överliggare. De gamla krönande ornamenten anbringade längre ned på gavlarna som emblem. Hylla under varje bänk borttagen. *Borttagande av korbänkarna då de ansågs stå störande nära altaret (tre stycken). Dessa skulle placeras i norra korsarmens västra sida på kaminens och skorstensstockens plats. *Ny tygbeklädnad till altarringen i neutral färg, istället för den gamla röda.	ATA. Kyrkobyggnader 1760–1860. Del 3. Övre Norrland, s. 152.

	<p>*Elektrisk uppvärmning med panelradiatorer. Bänkvärmare. Specialbyggt element till altarringen.</p> <p>*Borttagande av den stora vedeldade kaminen samt rivande av skorstenen.</p> <p>*Värmeisolering av fönsterbröstningarna.</p> <p>*Ny belysning. Ljuskronorna återanpassade för levande ljus. Taket belyst av lampor placerade i pendlarna på kronorna. Altartavlan belyst av två stycken smalstrålande spotlights placerade i fönster på vardera sidan av koret. predikstolen belyst av två stycken smalstrålande spotlights placerade på orgelläktaren. Nya lampetter.</p> <p>*Antikglas skulle insättas i korfönsterna.</p> <p>*Strålkranen av trä över altarpuppningen från 1914 borttogs (bevarad, nedplockad på vinden).</p> <p>*Hel ommålning av interiören (konservator Fridtjof Erichsson, Notviken, samt målare Lundgren, Överhörnäs). Kyrkans och sakristians väggfriser samt den snedstreckade frisen på takvalvens ramstycken skulle bibehållas. Emellertid Framtogs en äldre takfris under senare färglager. Taket vitmålades. Altarets bakgrund målades i en mörkare ton. De befintliga bibelspråken över sakristieingångarna, ersattes av målade fyrpass med keruber av trä i mitten. Predikstolen målades i olivgrönt, d v s samma färgsättning som före 1914. Den förutvarande limfärgen uppskrapades, oljegrundades, spacklades på vissa ställen samt ströks en gång med oljefärg. Predikstol, trappräcken, orgelfasad, läktarbarriär, fönsterbågar, bänkar och altarpuppning ommålades med oljefärg (25 % lackblandad färg. Först skedde uppskrapning, slipgrundning, viss påspackling samt slipstrykning). Befintliga förgyllda partier skulle bibehållas. Läktarpelarnas kapital skulle förgyllas (22 karats dukatguld).</p> <p>*Ny helmekanisk orgel och orgelfasad. Den nya fasaden, ritad av arkitekt Birger Dahlberg, Skellefteå skulle i stilen anknyta till den gamla fasaden och kyrkorummet i övrigt. Målning av den nya fasaden skulle ske av konservator Eriksson, Gammelstaden, Luleå. Orgelverk från Grönlunds orgelfabrik, Gammelstad. Den gamla orgeln och fasaden, från 1857 skulle förvaras på lämplig plats (numera uppställd i södra korsarmen, i obrukbart skick).</p> <p>*Högtalaranläggning installerad.</p> <p>*Likbod med kylanläggning norr om kyrkan, utanför staketet, skulle uppföras efter ritningar av ingenjör Bengt Bodström, Jörn. Vedboden på samma plats skulle avlägsnas. På denna plats hade fram t o m 1890-talet bårhuset stått, numera stående på gamla kyrkogården.</p>	
1957	*Utvidgning av kyrkogården åt norr (trädgårdskonsulent Adrian Fordner, Skellefteå).	

(1960)	S:t Mikael's kyrka invigd i Jörns municipalsamhälle. Ritad av arkitekt Georg Rudner, Stockholm.	ATA.
1969–1970	*Vapenhus vid västra ingången tillbyggt, efter ritningar från 1968 av arkitekt Georg Rudner, Stockholm. Den gamla kyrkdörren skulle flyttas och återanvändas som ytterport till vapenhuset. Vapenhuset skulle täckas av rött tegeltak i likhet med kyrkan. *Toaletter och kapprum i det tillbyggda vapenhuset. *Toalett och tvättrum i sakristian. *Skrudskåp. *Järnkista framtagen i kyrkorummet från förråd.	ATA.
(1970)	S:t Mikael's kyrka i Jörn blir församlingskyrka, istället för Österjörns kyrka.	ATA.
1971	*Förslag till anläggning av område för urngravar inom den befintliga kyrkogården, upprättat 1970 av Carl Henrik Nordlund, Trädgårdstekniska byrån, Umeå.	ATA.
1975	*Utvändig målning av kyrkan med oljefärg (enl. Alf Wallin som utförde målningsarbetet). *Utvändig ommålning av gravkapellet.	
1978	*Ombyggnader av några byggnader (med visst kulturhistoriskt värde) kring Österjörns kyrka för inrättande av lägergård.	ATA.
1987	*Ny takbeläggning. Det befintliga tegeltaket av enkupigt tegel utbytt mot tvåkupigt lertegel. Godkänt av Riksantikvarieämbetet. I ett tidigare skede övervägdes restaurering och komplettering av det gamla taket. *Tornets takfall skulle förses med foträcke för att förhindra nedrasande snö och is. Nockräcke och foträcken planerades även på kyrkan.	ATA.
1988	*Vattenskada konstaterad. Brädfodringen på en begränsad yta uppbruten och ersatt med ny. *Ny brädfodring på vapenhuset. *Häck planterad på kyrkogården (häggmispel).	ATA.
1990-tal	*Utvändig ommålning av kyrkan med akrylatfärg (Alcro, helmatt, stugfärg)?	
1995	*Åtgärder på gravkapellet: Omläggning från eternittak till rött plåttak (Planja rapid, fabrikslackad) på gravkapellet. För åtgärden söktes aldrig tillstånd. Ny bärläkt spikades på eternittaket. Samtidigt omgjordes takfoten och nya träkors tillverkades på södra- och norra gavelkrönen. Viss ändring av proportioner kan förmodas ha skett.	Västerbottens museum.

2002	*Utvändig ommålning av gravkapellet med traditionell linoljefärg bruten med pigment.	Som ovan.
2003	*Skyddsräcket på läktaren ommålat från brunbetsat till grå täckfärg. *Utbyte av träfundament till järnstaketet söder om kyrkan. Tryckimpregnerat timmer och trätjära användes. *Utbyte av östra korsarmens norra dörr pga. inbrott. Lika befintlig.	Som ovan.